Polský požitkář na cestách

Existuje takové pěkné slovo, které **zpopularizoval kdysi Baudelaire**, ale ve vzácných příkladech přežilo dodneška.

JIŘÍ PEŇÁS

To slovo zní flanér. Kniha Roberta Makłowicze *Café Museum* je takovým vyznání flanérství po střední Evropě.

Slovo flanér (z francouzského flâner – bloumat) označuje člověka, který nikam nespěchá, ale stále ho něco zajímá, je schopen vychutnat zážitky, umí ocenit krásu, dobré jídlo, trochu se vyzná v historii, trochu v architektuře a samozřejmě v literatuře. Není to však knihomol nebo introvert, ale je to člověk, který je schopen občas vážně napsat „ach, jak je život krásný a Stvořitel dobrý, že nám dovolil se toho všeho zúčastnit".

Tak to zvolal polský flanér Robert Makłowicz na straně 166 českého vydání své knihy, když předtím velebil „čerstvoučké tagliatelle, takové, co se nevaří déle než minutu, podávané s omáčkou z langusty (...), s přídavkem hustého oleje, trocha rajčat, vína a bílé, česnekové cibule, ach..." Jeho reportáže jsou stejně tak požitkářské jako literárně a kulturněhistoricky zajímavé. Jsou to črty, vzpomínky, esejisticky laděné fejetony, jejichž četba vyvolává „neustálý pocit hladu: fyzického hladu plynoucího z popisu úžasných jídel, ale i hladu po poznání světa, který Makłowicz tak plasticky popisuje". Tak to hezky napsal jeho kolega Krzystof Varga, autor vynikající knihy o maďarské duši *Guláš z turula* (česky 2010). Varga stejně jako Makłowicz, podobně jako u nás nejznámější Mariusz Szcygiel, jsou představitelé silné vlny polské publicistiky, které se díky péči nakladatelství Dokořán občas dostane české pozornosti.

Samozřejmě svět, kterým se Makłowicz zabývá, je prostorem nostalgie, je z větší části zaniklý a jen člověk flanérovského typu má cit a smysly pro jeho existenci. Makłowiczovým územím, o němž výhradně píše, je střední Evropa, přesněji řečeno c. a k. monarchie, která, byť zanikla před sto lety, existuje aspoň kulinárně, tedy v různých jídlech a nápojích. Makłowicz o nich píše se schopností je nejen požírat a napájet se jimi, ale umí je zařadit do kulturního kontextu, umí jim dát rozměr, který obvykle psaní o jídle postrádá. I když hned podotknu, že i v Čechách jsou kulturně vzdělaní gurmáni: uvedl bych Viktora Šlajchrta.

Novinář a přispěvatel velkých polských tiskovin Gazeta Wyborcza a Wprost Makłowicz má však přece jen tu výhodu, že je Polák, a tedy ze společnosti jaksi větší a silněji se opírající o možnosti, které jí otevřená Evropa přinesla. Je ročník 1963, pochází z Krakova a většinu roku tam žije, což je důležité, neboť na rozdíl od „ruské" Varšavy jde o město „rakouské", tedy bezesporu středoevropské. Odtud vyráží na kulinárně-kulturní cesty na jih, především směrem do Rakouska a Maďarska, dvou základních zemí k. und k., pak se jeho cesty rozdvojují směrem do Slovinska nebo Rumunska, a konečně se sbíhají v Chorvatsku a v Dalmácii, kde, jak vyplyne, se Makłowicz na většinu roku usadil, a to na jednom miniaturním ostrůvku, který nicméně kdysi v padesátých letech jednou navštívil sám maršál Tito...

Makłowicovy reportáže jsou směsí postřehů, osobních zážitků a vzpomínek, zajímavě a chytře podané historiografie a samozřejmě kulinářství. V něm se drží zásady *terroir*, tedy že v daném místě nejlépe chutnají věci zrozené v té zemi, po které právě chodíme. Je to jakýsi zeměpis chuti a ingrediencí, kořeněný sarkasmem a správnou mírou snobství, které je zase redukováno nepřekročitelnou skutečností, že pan jest přece jen Polakem a to má kromě svých výhod i svá úskalí. Tahle směsice polské hrdosti a sebeironie je jedna z velkých předností jeho psaní.

Příznačné mimochodem asi je, že na svých cestách českými zeměmi, ale i Slovenskem nejspíš jen projíždí, zmínka padne o Olomouci, kde se jednou vydatně naobědvá, ale nespecifikuje čím. Česká kultura je asi zajímavější literárně než hedonisticky. Přítomná je několika povinnými odkazy na Haška a pak nutně na Hrabala, kterého má evidentně dobře přečteného a jehož „vitalismu" dobře rozumí. S chutí ho cituje v kapitole věnované maďarskému druhu prasat mangalica, což jsou ta zvláštní chlupatá, ba přímo vlasatá prasátka, která udiví na první pohled každého, kdo se s nimi setká.

Makłowiczovy reportáže bude číst s chutí každý, kdo má rád klasický cestopis Claudia Magrise *Dunaj*, kdo rád čte črty našeho Josefa Kroutvora, rozumí smyslu kaváren a pomalého macerování chutí a vůní v presu střední Evropy.

Robert Makłowicz: Café Museum
Z polštiny přeložil Pavel Weigel. Vydalo nakl. Dokořán, 2014.